GD Izobraževanje in kultura

Izobraževanje in usposabljanje

EVROPSKA KOMISIJA

Pojasnitev evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje

Evropsko Ogrodje Kvalifikacij

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture

Europe Direct je služba za pomoč pri iskanju odgovorov na vprašanja v zvezi z Evropsko unijo

Brezplačna telefonska številka*:
00 800 6 7 8 9 10 11
* Nekateri operaterji mobilne telefonije ne dovoljujejo vzpostavitve zveze s številkami 00 800 ali pa te klice zaračunavajo.

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu.
Dostop je mogoč na strežniku Europa (http://europa.eu).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2008

© Evropske skupnosti, 2008
Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Printed in Belgium

Tiskano na belem papirju, ki ne vsebuje klora

POJASNITEV EVROPSKEGA OGRODJA KVALIFIKACIJ ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

EVROPSKA KOMISIJA
Izobraževanje in kultura

Vseživljenjsko učenje: Politike izobraževanja in usposabljanja
Usklajevanje politik vseživljenjskega učenja

POJASNITEV EVROPSKEGA OGRODJA KVALIFIKACIJ ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Ključna vprašanja in odgovori[1]

Obvestilo je bilo napisano za tiste oblikovalce politik in strokovnjake, ki sodelujejo pri izvajanju evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK). Obvestilo je prvo v seriji referenčnih dokumentov EOK, ki podpirajo izvajanje EOK.

EOK

Predlog za evropsko ogrodje kvalifikacij je podala Evropska komisija septembra 2006. Ta predlog opisuje splošno ogrodje, ki naj bi ga vzpostavili v Evropi za lažjo primerjavo kvalifikacij in ravni kvalifikacij, s čimer bi spodbudili geografsko mobilnost in mobilnost na trgu dela kot tudi vseživljenjsko učenje. Ogrodje je v osnovi sestavljeno iz 8 ravni kvalifikacij, ki so opisane glede na učne izide (znanje, spretnosti in kompetenca). Države pozivamo, da svoje nacionalne ravni kvalifikacij povežejo z nevtralnimi referenčnimi, ki jih določa EOK. Po sprejemu s strani Evropskega parlamenta in Sveta (december 2007) se bo postopek izvajanja začel leta 2008. Tiste države, ki se bodo odločile za uvedbo EOK (to je namreč prostovoljni postopek), bodo to morale narediti v dveh stopnjah. Prva stopnja – ki se nanaša na povezavo nacionalnih ravni kvalifikacij z EOK – bi morala biti zaključena do leta 2010. Druga – ki uvaja sklicevanje na EOK v vseh novih spričevalih – bi morala biti zaključena do leta 2012.

EOK – nove perspektive, novi pristopi

EOK predstavlja nov pristop k evropskemu sodelovanju na področju kvalifikacij. To je prvi poskus, da bi uvedli niz referenčnih ravni/opisnikov, ki zajemajo vse oblike kvalifikacij in celotno lestvico ravni kvalifikacij na podlagi učnih izidov. Za uspešno izvedbo EOK mora torej vsak vpleteni jasno razumeti:

- cilje in glavne predvidene funkcije ogrodja;
- načela in logiko, ki veljajo pri opredelitvi ogrodja (kako so bili opisniki zgrajeni, kako jih je treba brati?);
- zahteve za izvajanje (v smislu sodelovanja zainteresiranih strani, preglednosti, zagotavljanja kakovosti in medsebojnih pregledov).

To sporočilo – ki odgovarja na 12 pogosto zastavljenih vprašanj – se osredotoča na pojasnitev osnovnih načel in logike evropskega ogrodja kvalifikacij. Naslovljeno je na tiste oblikovalce politik in strokovnjake, ki sodelujejo pri izvajanju EOK (ter ustreznih okvirjev in rešitev) na nacionalni, sektorski ali regionalni ravni.

Vključuje in pojasnjuje spodnja vprašanja – ki jih je mogoče brati vsako posebej:

1. Zakaj se EOK imenuje “metaogrodje”?
2. Katera načela so v ozadju opisov EOK in kakšen je pomen njihovega besedila?
3. Kaj je mišljeno z “znanje, spretnosti in kompetenca” in zakaj uporabljamo te izraze?
4. Zakaj ni več dimenzij, kot pri ostalih ogrodjih?
5. Ali ni kompetenca skupen pojem za vse učenje? Ali ni EOK ogrodje kompetenc?
6. Ali je mogoče posamezne kvalifikacije povezati z različnimi ravnmi?
7. Ali so opisniki v enem stolpcu pomembnejši od tistih v drugem?
8. Ali je treba na EOK gledati kot na lestvico? Ali je treba izvesti vse korake, da se doseže kvalifikacija na določeni ravni?
9. Ali je mogoče opisnike EOK uporabiti tudi za nacionalna ogrodja kvalifikacij?
10. Zakaj določene ključne kompetence, npr. “učenje učenja”, niso del EOK?
11. Ali se lahko EOK uporabi za razvrstitev izobraževalnih programov in poklicev?
12. Kakšno je razmerje med EOK in ogrodjem za evropski visokošolski prostor?

1 To obvestilo so napisali Jörg Markowitsch, Karin Luomi-Messerer in Sonja Lengauer iz raziskovanega laboratorija 3s Research Laboratory na Dunaju in Jens Bjornavold iz Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop). Michael Graham, Georg Hanf in Mike Coles so pregledali besedilo in dodali komentarje.

1. Zakaj se EOK imenuje “metaogrodje”?

EOK je bilo oblikovano kot referenčna točka za različne sisteme in ogrodja kvalifikacij v Evropi. Upošteva raznolikost nacionalnih sistemov ter poenostavlja pretvorbo in primerjavo kvalifikacij med državami. V tem smislu je EOK ogrodje za ogrodja in/ali sisteme, zato ga lahko opredelimo kot “metaogrodje”. (Ogrodje kvalifikacij lahko štejemo za del sistema kvalifikacij, v katerem so vse ravni kvalifikacij izrecno opisane v okviru ene same hierarhije.)

To metaogrodje bo sistemom kvalifikacij z implicitnimi ravnmi in/ali nacionalnim in sektorskim ogrodjem kvalifikacij omogočilo, da se povežejo med seboj. V postopku izvajanja EOK naj bi vsaka država svoje nacionalne kvalifikacije (diplome, spričevala ali priznanja) povezala z osmimi ravnmi EOK prek nacionalnih ogrodij kvalifikacij ali implicitnih ravni nacionalnih sistemov kvalifikacij. To pomeni, da bodo na prvi stopnji nacionalna ogrodja kvalifikacij ali deli sistemov kvalifikacij povezani z ravnmi EOK. Dolgoročno bi morale biti vse kvalifikacije, dodeljene v Evropi, povezane z EOK.

Posebna nacionalna kvalifikacija je, na primer, “mojstrski izpit iz slaščičarstva” v Nemčiji ali “baccalauréat technologique” v Franciji.

Raven nacionalnega ogrodja kvalifikacij je, na primer, “nacionalni sklopi na vpisni stopnji 2” v škotskem ogrodju kreditnih točk in kvalifikacij (SCQF) ali “nižji certifikat na stopnji 3” na Irskem.

Del nacionalnega sistema kvalifikacij predstavljajo, na primer kvalifikacije, ki jih nudijo “srednje tehnične in poklicne šole” v Avstriji, ali kvalifikacije, ki jih je mogoče pridobiti na “visokih šolah (Főiskola)” v okviru visokošolskega izobraževanja na Madžarskem.

Primeri drugih mednarodnih ogrodij so “evropsko ogrodje e-kompetenc” kot mednarodno sektorsko ogrodje ali “karibske poklicne kvalifikacije (CVQ)”.

2. Katera načela so v ozadju opisov EOK in kakšen je pomen njihovega besedila?

Določeni so bili opisniki, ki pokrivajo celoten niz učnih izidov, ne glede na učni ali institucionalni kontekst, od ravni osnovnega izobraževanja, šolanja in nekvalificiranih delavcev do doktorskih ali višjih strokovnih ravni. Zajemajo tako delovne kot študijske razmere, akademske in poklicne učne okoliščine ter začetno in nadaljevalno izobraževanje ali usposabljanje, tj. vse oblike učenja, formalno, neformalno in priložnostno.

Poleg tega opisniki odražajo tako specializacije kot posplošitve. To pomeni, da napredovanje na višjo raven ne pomeni nujno, da bodo zahtevane spretnosti in znanje bolj specializirani, čeprav to lahko drži v številnih akademskih in raziskovalnih kontekstih. Prehod z nižje na višjo raven lahko v nekaterih študijskih ali delovnih kontekstih pomeni tudi, da učenec postane bolj generalist.

Opisniki so bili določeni, da bi zagotovili zadostno razlikovanje med opisniki sosednje spodnje ravni ali zgornje ravni ter da bi prikazali opazen napredek v dimenzijah sprememb glede na prejšnjo raven (npr. zahtevnost znanja, glejte tudi 8. vprašanje). Vsaka raven gradi na nižjih ravneh, ki jih tudi vsebuje. Da bi bili tabela in besedilo kar se da jasni, se izogibamo ponavljanjem, opisniki ustreznih predhodnih ravni pa so implicitno vključeni.

Da bi obenem dosegli kontinuiteto in diskretnost, smo za označevanje ravni uporabili ključne besede (npr. “teoretično in podatkovno znanje” v primerjavi z “osnovnim znanjem” na nižjih ravneh ali “specializiranim znanjem” na višjih ravneh; ali “nadzor” delovnih/študijskih aktivnosti drugih, ki vstopijo na ravni 4 in 5, ne nanaša pa se na nižje ravni). Te ključne besede lahko razumemo tudi kot kazalnike vrednosti praga. Za popolno razumevanje določene ravni jo je torej treba brati “vodoravno in navpično”, upoštevajoč ravni pod in nad njo (glejte tudi 7. vprašanje).

Dodatna merila za opredelitev opisnikov so bila: uporabljajo naj se samo pozitivne trditve; izogibati

se je treba žargonu; uporabljajo naj se določene in konkretne izjave (npr. izogibati se je treba izrazom, kot je "ustrezno"), obenem pa morajo biti čim bolj enostavni in splošni. Zato so opisniki v spodnji tabeli EOK namenoma razmeroma splošni, npr. v primerjavi s prejšnjimi različicami (glejte tudi 1. in 9. vprašanje. Naslovi stolpcev so bili izbrani pragmatično ter vsebujejo enostavne in razumljive izraze namesto bolj natančnih, tehničnih, ki jih uporablja manjša skupina strokovnjakov (glejte tudi 3. vprašanje).

3. Kaj je mišljeno z "znanje, spretnosti in kompetenca" in zakaj uporabljamo te izraze?

Obstaja več različnih možnosti za določanje sestave in predstavljanje izidov učnih procesov. Po razgovorih strokovnjakov iz vseh držav, ki so sodelovali pri razvoju EOK, je bilo dogovorjeno, da se razlika med znanjem, spretnostmi in kompetenco (ZSK) uporabi kot osnova ogrodja, saj je najbolj uveljavljen način za kategorizacijo učnih izidov.

Očitno je, da se ta kategorizacija zgleduje po drugih, zelo podobnih razločevanjih učnih izidov in je z njimi povezana. V Franciji, na primer, se na splošno razlikuje med *savoir*, *savoir-faire* in *savoir-être*; v nemško govorečih državah je običajno razlikovanje med *Fachkompetenz*, *Methodenkompetenz*, *Personalkompetenz* in *Sozialkompetenz*; v angleško govorečih državah pa je običajna kategorizacija po "kognitivni kompetenci", "funkcionalni kompetenci" in "socialni kompetenci".

Razločevanje EOK med znanjem, spretnostmi in kompetenco lahko torej štejemo za pragmatičen dogovor med različnimi, razširjenimi pristopi, k čemur pa države niso obvezane. Nacionalna ali sektorska ogrodja ali sistemi lahko zahtevajo drugačne pristope, upoštevajoč posebne tradicije in potrebe (glejte tudi 4. in 9. vprašanje).

Razločevanje učnih izidov v EOK pomaga jasno vzpostaviti opisnike in olajša razvrstitev ravni klasifikacij. Kljub temu pa teh treh kategorij (ZSK) ne bi smeli brati ločeno drugo od druge, temveč jih je treba dojemati skupno. Značilnosti določene ravni lahko torej razumemo le, če jo beremo tudi "vodoravno" (glejte tudi 6. vprašanje). Med posameznimi kategorijami so lahko podobnosti (npr. stolpec "kompetenca" vsebuje določene spretnosti; stolpec "spretnosti" vsebuje tudi določene oblike znanja), toda to je v naravi stvari.

4. Druga ogrodja kvalifikacij uporabljajo več kategorij oz. drugačne kategorije ali dimenzije namesto znanja, spretnosti in kompetence. Ali so ogrodja kvalifikacij z drugimi dimenzijami sploh primerljiva?

V nacionalnih, regionalnih ali sektorskih ogrodjih kvalifikacij je opisnike mogoče prilagoditi njihovim posameznim ciljem in namenom (npr. potrebam, specifičnim za posamezno državo ali sektor). Zaradi tega ne obstaja splošen ali samo en veljaven način uporabe opisnikov; možni so različni načini.

Na primer, škotsko ogrodje razlikuje med kategorijami "znanje in razumevanje", "praksa: uporabljeno znanje in razumevanje", "splošne kognitivne sposobnosti", "komunikacija, sposobnosti IKT in računanje" ter "samostojnost, odgovornost in skupinsko delo". Na Irskem se uporabljajo naslednje kategorije: "širina znanja", "vrsta znanja, obseg strokovnega znanja in sposobnosti", "selektivnost strokovnega znanja in sposobnosti", "kontekst kompetence", "vloga kompetence", "kompetenca učenje učenja" in "vpogled (kompetenca)".

EOK je bilo oblikovano za čim manj razlikovanj in za njihovo čim večjo enostavnost (glejte tudi 3. vprašanje). Lahko bi rekli, da se EOK osredotoča na najpomembnejše in tehtne vidike. Splošna narava opisnikov EOK, ob upoštevanju dejstva, da zajemajo primerljivost in razporeditev/povezovanje, je poenostavljena, saj bolj splošni opisniki EOK vključujejo tudi zelo podobne opisnike v že obstoječih ogrodjih kvalifikacij.

5. Nekateri pravijo, da EOK ne bi smelo biti ogrodje kvalifikacij, temveč ogrodje kompetenc. Nekateri so celo predlagali, da bi bile "kompetence" primeren krovni izraz za tabelo. Ali to drži in kaj je s tem mišljeno?

EOK je (meta) ogrodje kvalifikacij in ne ogrodje kompetenc, saj omogoča klasifikacijo ravni in sistemov

kvalifikacij. Ni namenjeno klasifikaciji posameznih kompetenc. Je ogrodje, usmerjeno v učne izide, v katerem opisniki opisujejo vse vrste učnih izidov. Napačno razumevanje EOK kot ogrodja kompetenc je posledica dejstva, da so učni izidi formulirani kot izjave o tem, kaj učenci zmorejo, in so zato v določeni meri "usmerjeni v kompetence". Poleg tega EOK ni ogrodje kompetenc, saj lahko učni izidi, na primer, predstavljajo znanje brez ustreznih kompetenc ali spretnosti.

Učni izidi so posledično vedno bolj celoviti kot kompetence in ne obratno. Zato kompetence ne bi bile primeren krovni izraz za tabelo. Natančneje, EOK bi morali imenovati "ogrodje kvalifikacij na podlagi učnih izidov".

6. Del nacionalnega sistema kvalifikacij očitno povsem ustreza določeni ravni v enem izmed treh stolpcev, toda glede na drugo dimenzijo bi bolj ustrezal drugi ravni. Ali je mogoče eno skupino kvalifikacij povezati z različnimi ravnmi?

Ne, ker EOK ni sistem za razvrščanje kvalifikacij glede na različne dimenzije. Z drugimi besedami, tabele EOK se ne sme brati ločeno po stolpcih. Branje ene ravni pomeni, da je treba brati celo vrstico (vse tri stolpce) do konca, poleg tega pa opisnik na vsaki ravni predvideva vključenost izidov z nižjih ravni. Zato je treba za popolno razumevanje določene ravni slednjo brati v povezavi s predhodnimi ravnmi (glejte tudi 2. in 3. vprašanje).

Zaradi narave obsežnih evropskih sistemov kvalifikacij in raznolikih kvalifikacij deli (skupina kvalifikacij) nacionalnih sistemov kvalifikacij pogosto ustrezajo določeni ravni v enem stolpcu, obenem pa tudi drugi ravni v drugem stolpcu. Obstajajo lahko zelo različne kvalifikacije glede na zahtevnost znanja ali obseg zahtevanih spretnosti, toda pridobiti jih je lahko prav tako težko.

Na primer, "Le baccalauréat général" v Franciji ali "splošno srednješolsko spričevalo" (GCSE) v Angliji, Walesu in Severni Irski lahko zahtevajo bolj teoretično in podatkovno znanje, toda manj praktičnih spretnosti; za vajeniški izpit v Nemčiji ali Avstriji pa se lahko zahtevajo bolj praktične spretnosti in manj teoretičnega znanja z določenega področja.

Predstavitev opisnikov EOK v tabeli s tremi stolpci naj bi olajšala razumevanje EOK in dodeljevanje kvalifikacij. Če pride zaradi oblike tabele do nasprotujočih si razlag, je treba stolpce šteti kot drugotnega pomena. To posledično pomeni, da je treba prebrati celo vrstico (znanje, spretnosti in kompetenca) in presoditi – glede na vse – kateri ravni kvalifikacij določena skupina kvalifikacij najbolj ustreza. Takšno branje opisnikov bo pripomoglo k vzpostavitvi "težišča" zadevne kvalifikacije in s tem omogočilo odločitev o tem, kam kvalifikacijo uvrstiti glede na EOK. To kaže, da zaradi raznolikosti kvalifikacij na nacionalni in sektorski ravni ujemanje z ravnmi EOK ne bo nikoli popolno ali absolutno - namesto tega je treba uporabiti načelo najboljšega ujemanja.

7. Ali so opisniki v enem stolpcu pomembnejši od tistih v drugem?

Obstoječe kvalifikacije se bodo precej razlikovale glede na osredotočenost na znanje, spretnosti ali kompetenco. Na primer, akademske kvalifikacije se bolj osredotočajo na znanje, medtem ko se lahko določene poklicne kvalifikacije osredotočajo bolj na spretnosti ali kompetenco. Tri dimenzije, ki jih uvaja EOK, naj bi pripomogle k opredelitvi teh razlik v procesu dodeljevanja kvalifikacij. EOK nikakor ne namerava spodbujati ali diskriminirati kvalifikacij nobene vrste, temveč bo deloval kot nevtralna referenčna točka za vse različne vrste kvalifikacij. Pomemben cilj, ki podpira EOK, je spodbujanje enakovrednega spoštovanja akademskih, poklicnih in visokošolskih izobraževalnih smeri kot tudi začetnega in nadaljevalnega izobraževanja. V tem smislu so vse dimenzije v tabeli enakovredne.

Kvalifikacija se lahko povsem ujema z določeno ravnjo glede na en stolpec, v skladu z opisniki v drugem stolpcu pa se na prvi pogled lahko zdi, da se bolje ujema z drugo ravnjo (glejte tudi 3. vprašanje). Torej bi lahko zastavili vprašanje, ali je določen stolpec bolj pomemben od drugih – morda enostavno zato, ker se

stolpec “znanje” nahaja pred stolpcem “spretnosti”. To ne drži. Vse dimenzije so enako pomembne in vrstni red stolpcev je brezpredmeten (glejte tudi 6. vprašanje).

8. Ali je treba na EOK gledati kot na lestvico? Ali je treba izvesti vse korake, da se doseže kvalifikacija na določeni ravni? Če da, zakaj se lestvica konča na osmi stopnji, če je EOK ogrodje za vseživljenjsko učenje? Ali lahko kdo pridobi kvalifikacije na različnih ravneh ali šteje samo najvišja?

EOK je lestvica v smislu, da učenje od ravni 1 do ravni 8 postaja vse bolj zahtevno in od učenca ali delavca zahteva vedno več. Povišanje z ravni 1 do 8 je povezano z različnimi dejavniki, kot so:

- zahtevnost in globina znanja in razumevanja;
- stopnja potrebne podpore ali poučevanja;
- zahtevana stopnja vključenosti, samostojnosti in ustvarjalnosti;
- obseg in zahtevnost uporabe/prakse;
- stopnja preglednosti in dinamike položajev.

Ta seznam vsekakor ni celovit, saj ima učenje številne pomembne dimenzije, od katerih kakšnih morda niti ne poznamo. Seznam samo kaže, kaj pomenijo “vedno večje zahteve od učencev/delavcev”.

Razumevanje EOK kot lestvice z 8 koraki ne pomeni, da je treba tudi v vseh nacionalnih kontekstih, področjih, sektorjih ali področjih delovanja razlikovati med tolikimi ravnmi. Nacionalni sistemi ali ogrodja kvalifikacij lahko vsebujejo več ali manj ravni. Kvalifikacije na višji ravni morda niso na voljo na nekaterih področjih, sektorjih ali področjih delovanja. Spet na drugih pa morda niso na voljo kvalifikacije na nižjih ravneh ali pa lahko kvalifikacije celo presegajo raven 8. EOK ne razlikuje dodatno med kvalifikacijami na ravni 8 in višje.

Na primer, zelo malo je verjetno, da obstajajo kvalifikacije na področju farmacije na najnižji ravni ali da bi lahko našli kvalifikacije na višjih ravneh na področju gospodinjstva in čiščenja (čeprav lahko obstajajo izjeme).

V mnogih državah je doktorat uvrščen na raven, ki ustreza ravni 8 v EOK, v nekaterih državah pa lahko obstajajo tudi podoktorske formalne kvalifikacije za delo na univerzi, kot je “habilitacija” v nemško govorečih državah. Drug primer je področje računovodstva, kjer se v mnogih državah poleg univerzitetne diplome zahteva pet do deset let delovnih izkušenj in opravljeni dodatni izpiti, preden se javnemu računovodji izda certifikat.

EOK ni instrument za neposredno beleženje napredka posameznika pri učenju, temveč – v prvi vrsti – pripomoček za pretvorbo med različnimi nacionalnimi konteksti in – dolgoročno – referenčno orodje za vse kvalifikacije, izdane v Evropi. Vendar pa navedba ravni EOK za kvalifikacije ne pomeni, da je treba kvalifikacije pridobiti v istem zaporedju, kot si sledijo na ravneh EOK.

Na primer: Vajeniško spričevalo je npr. povezano z ravnjo 3. Po nekaj letih pridobivanja delovnih izkušenj in dodatnem usposabljanju v podjetju želi diplomant vajeniškega usposabljanja nadaljevati svojo učno pot na univerzi (npr. raven 5). V okviru teh posebnih nacionalnih predpisov se spretnosti in kompetence, pridobljene neformalno, upoštevajo kot kvalifikacija za vpis v visokošolsko izobraževanje namesto formalne kvalifikacije na ravni 4. Po uspešnem dokončanju visokošolskega programa se takšni osebi prizna kvalifikacija, ki je uvrščena na raven 5. Tako ima oseba formalno kvalifikacijo na ravni 3 in na ravni 5, ne pa tudi na ravni 4. Videti je, kot da je raven 4 preskočila, toda dejansko ima potrebno znanje, spretnosti in kompetence na ravni 4 že ob začetku študijskega programa, saj je to pogoj za vpis, kljub temu, da ni prejela nobene formalne kvalifikacije.

V življenju bodo učenci večinoma napredovali z nižje na višjo raven, toda mogoče je pridobiti tudi dve različni kvalifikaciji na isti ravni ali pa preiti z višje na nižjo raven kvalifikacij, če se učenec loti novega učenja in pridobi nove spretnosti.

Na primer, oseba z doktoratom na področju tehniških ved se odloči za študij na novem

področju, kot je ekonomija, ki je lahko uvrščeno na nižjo raven.

Osebo lahko v času njenega življenja številni dejavniki, kot so bolezen, nova zanimanja in konjički ali nezaposlenost, spodbudijo k pridobivanju kvalifikacij na nižjih ravneh, kot jo je morda že dosegla. Na primer, poleg kvalifikacij in zaposlitve kot strokovnjak za IT lahko nekoga zanima pridobitev določenih kvalifikacij v industriji za prosti čas (npr. turistični vodič, smučarski učitelj). Druga kvalifikacija je lahko povezana z nižjo ravnjo kot prvotna kvalifikacija.

9. Ali je mogoče opisnike EOK uporabiti tudi za nacionalna ogrodja kvalifikacij (NOK)?

Ogrodja kvalifikacij imajo različne namene glede na kontekst (bodisi mednarodna, nacionalna, regionalna ali sektorska primerjava); zato se razlikuje tudi struktura posameznih ogrodij. EOK je oblikovano kot metaogrodje (glejte 1. vprašanje) in posledično uporablja bolj splošne opisnike kot večina nacionalnih, regionalnih ali sektorskih ogrodij.

Opisniki EOK ne predstavljajo zamenjave za opisnike drugih ogrodij kvalifikacij. Toda kot kaže, se lahko struktura in število ravni omenjenih drugih opisnikov zgledujeta po EOK. To pomeni, da se opisnikov EOK ne sme uporabljati kot načrt za razvoj drugih ogrodij, ne da bi temeljito upoštevali posamezne potrebe in o njih razmislili. Vendar pa se lahko opisniki EOK uporabijo kot začetna točka v tem procesu ter se lahko ustrezno spremenijo, dopolnijo ipd.

Primer uskladitve z EOK najdemo v nastajajočem NOK na Malti ali v Litvi, saj sta oba sestavljena iz osmih ravni. Nastajajoč NOK na Malti je celo podobno zgrajen kot EOK, saj se sklicuje na znanje, spretnosti in kompetenco.

10. Zakaj nekatere kompetence, kot so ključne kompetence ali metakompetence (npr. skrb za trajnosten razvoj, učenje učenja ali etične kompetence), niso omenjene v EOK?

EOK ne vsebuje nobenih navedb o posebni vsebini učnih izidov. Kar država ali družba zdaj ali v prihodnosti šteje kot ključne kompetence (npr. kompetenca obvladovanja tujih jezikov, komunikacijska kompetenca, podjetniška kompetenca, kulturna kompetenca), se lahko spremeni v posameznih državah in družbah, spreminja pa se tudi s časom. EOK ne omenja posebej nobene ključne kompetence, vendar pa lahko zajema vse različne vrste ključnih kompetenc na različnih ravneh. Obstajajo tudi druge, bolj splošne kompetence, kot sta "učenje učenja" in "etična kompetenca", ki niso izrecno vključene v EOK. Ti elementi, ki jim pogosto pravijo metakompetence, niso vključeni v EOK, ker jih ni mogoče upoštevati ločeno od drugega znanja, spretnosti in kompetenc. Zato niso bile dodane kot dodatna dimenzija, temveč jih je treba upoštevati kot sestavni del znanja, spretnosti in kompetenc. Na primer, učenje učenja igra pomembno vlogo pri pridobivanju teoretičnega in podatkovnega znanja; etična kompetenca je pomembna za razvoj samostojnosti in odgovornosti.

11. Ali se lahko EOK uporabi za razvrstitev izobraževalnih programov in poklicev?

EOK ni bil namenjen razvrstitvi izobraževalnih programov ali poklicev, temveč se osredotoča na sisteme in ogrodja kvalifikacij. Ravni EOK ne odražajo sodelovanja v nobenem posameznem izobraževalnem programu niti kompetenc, potrebnih za določene naloge ali poklice. Seveda so kvalifikacije povezane z izobraževanjem in usposabljanjem ter s poklicno sfero in ti elementi so zelo pomembni v EOK. ISCED (Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja) in ISCO (Mednarodna standardna klasifikacija poklicev) sta klasifikaciji, ki sta bili posebej oblikovani za razvrščanje izobraževanja in poklicev. EOK samo delno orisuje hierarhijo izobraževalnih programov (npr. kvalifikacija na višji ravni v EOK zelo verjetno ustreza višji ravni po ISCED) in hierarhijo poklicev (npr. kvalifikacija na nižji ravni EOK je zelo verjetno povezana s poklicno dejavnostjo, uvrščeno na nižjo raven po ISCO). Toda EOK se osredotoča na učne izide v obliki znanja, spretnosti in kompetence; ti se upoštevajo neodvisno od izobraževalnih programov ali poklicnih kontekstov.

EOK torej predstavlja nov instrument, ki nudi možnost združitve izobraževalnih in poklicnih taksonomij ter na nek način povezuje ISCED in ISCO.

12. Kakšno je razmerje med EOK in ogrodjem za evropski visokošolski prostor?

Na evropski ravni so se ogrodja kvalifikacij začela razvijati z ogrodjem kvalifikacij za en izobraževalni sektor. Ogrodje kvalifikacij evropskega visokošolskega prostora (QF-EHEA) je bilo ustanovljeno leta 1999 (Bolonjska deklaracija; dublinski opisniki so bili sprejeti leta 2005); toda razvoj EOK se je začel leta 2005. Obe ogrodji sta si očitno podobni in se v določenih delih prekrivata: obe sta metaogrodji, pokrivata širok obseg učenja in sta namenjeni boljši preglednosti kvalifikacije v Evropi. Obe ogrodji sta povezani z zagotavljanjem kakovosti in določata ravni na podlagi načela "najboljšega ujemanja". Prav tako obe odkrito želita podpirati vseživljenjsko učenje in mobilnost delovne sile.

Kljub omenjenim očitnim podobnostim med obema ogrodjema so opazne tudi razlike, povezane z njunimi cilji in uporabljenimi opisniki. QF-EHEA namerava uskladiti sisteme, medtem ko namerava EOK sisteme med seboj povezati: eden izmed osrednjih ciljev bolonjskega procesa je uskladiti evropske visokošolske izobraževalne sisteme z uvedbo skupne sestave stopenj (triciklični sistem stopenj). Po drugi strani pa EOK ni instrument za usklajevanje kvalifikacij ali delov kvalifikacijskih sistemov, temveč je njegov namen delovati kot neko prevodno sredstvo za jasnejša razmerja med kvalifikacijami v različnih sistemih.

Da bi povezal omenjeni dve metaogrodji, dokument EOK zahteva združljivost z ogrodjem kvalifikacij evropskega visokošolskega prostora. Glavni razlog za oblikovanje višjih ravni EOK neposredno na podlagi opisnikov EHEA je izogniti se razvoju dveh izoliranih ogrodij. Zato učni izidi na določenih ravneh EOK ustrezajo opisnikom ciklov QF-EHEA. Na ravneh 5 in 8 sta sistema jasno navzkrižno povezana. Zato se opisniki ustreznih ciklov QF-EHEA – razvila jih je skupna pobuda za kakovost v sklopu bolonjskega procesa – štejejo za združljive z opisniki ravni 5 do 8 EOK. Čeprav so uporabljeni drugi opisniki, si obe ogrodji delita pogled na dimenzije napredka, kar zadeva znanje, spretnosti (uporabo) in poklicno ravnanje.

Ker pa je EOK splošno ogrodje in si prizadeva vključiti različne oblike učenja (ne samo na visokošolski ravni, temveč tudi bolj strokovno usmerjene kvalifikacije), so opisniki manj specifični, bolj splošni in morajo biti obsežnejši kot dublinski opisniki, ki se uporabljajo za opredelitev ravni za QF-EHEA. To pomeni, da se lahko ravni štejejo za enakovredne, čeprav opisniki ravni niso enaki. Posledično so lahko ravni 5 do 8 EOK združljive ne samo s stopnjami kvalifikacij, priznanimi na formalen način s študijem v visokošolski ustanovi, ampak tudi s poklicnimi kvalifikacijami, priznanimi prek formalnega, neformalnega ali priložnostnega učenja.

V QF-EHEA se učni izidi upoštevajo kot opisniki tistega, kar naj bi učenec po pričakovanjih znal, razumel in opravil na koncu zadevnega cikla. Dublinski opisniki se nanašajo na naslednjih pet dimenzij: "znanje in razumevanje", "uporaba znanja in razumevanja", "presoja", "komunikacije" in "učne spretnosti". Prve tri dimenzije večinoma pokrivata dimenziji znanja in spretnosti EOK, vendar EOK ne navaja izrecno ključnih kompetenc, kot je komunikacija, ali metakompetenc, kot je učenje učenja. Slednje so deloma neločljivo vključene v vse stolpce, vendar se lahko domnevajo pretežno v stolpcu kompetenca (glejte tudi 10. vprašanje).

Čeprav se opisniki, ki opredeljujejo ravni v EOK, in dublinski opisniki razlikujejo, prvi v celoti zajemajo bolonjske opisnike in so tako z njimi združljivi.

Na primer, učni izidi, na katere se nanaša raven 7 EOK med drugim vključujejo "specializirane spretnosti za reševanje problemov, potrebne pri raziskavah in/ali inovacijah za razvoj novega znanja in postopkov ter za povezovanje znanja z različnih področij." Skladno s tem drugi cikel QF-EHEA omenja "izvirnost pri razvijanju in/ali uresničevanju idej, pogosto v raziskovalnem kontekstu". Spet drug primer so učni izidi ravni 8 EOK, ki vključujejo "izkazovanje znatne avtoritete, inovativnosti, samostojnosti, znanstvene in strokovne celovitosti in trajne zavezanosti razvijanju novih zamisli ali procesov v ospredju delovnega ali študijskega okvira, vključno z raziskovanjem" in tretji cikel QF-EHEA, ki omenja "prispevek v obliki izvirne raziskave, ki širi meje znanja na podlagi razvijanja obsežnega opusa, del katerega si zasluži objavo v nacionalnih

ali mednarodnih ocenjevalnih publikacijah" in sposobnost "kritične analize, vrednotenja in sintetiziranja novih in kompleksnih pojmov".

Evropska komisija

Pojasnitev evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti

2008 – 10 str. – 29,7 X 21 cm

KAKO DO PUBLIKACIJ EU?

Publikacije Urada za publikacije, namenjene prodaji, so na voljo na strani EU Bookshop http://bookshop.europa.eu, kjer jih lahko naročite pri izbrani prodajni enoti.
Seznam prodajnih enot po vsem svetu lahko zahtevate tudi po faksu (352) 29 29-42758.

NC-30-08-271-SL-C

Urad za publikacije
Publications.europa.eu